

Công Chúa Ngọc Khoa

Sau đây là một vài tài liệu nói đến vua Chiêm Thành Po Romé (1627 - 1651) có cưới người vợ Việt Nam:

- Trong bài ca Chiêm Thành Ni Danak Po Romé có câu: “Vua Po Romé có ba vợ: hai người giống da sậm và một người Việt Nam, cả ba người đều ghen nhau, cãi vã ồn ào trong cung điện nhà vua”

- Trong “Cổ Tích Chiêm Thành Po Romé có ghi: “Po Romé sinh được một công chúa gả cho ông hoàng Phik Cheek. Ông hoàng này kết tình bang giao với Việt Nam. Do biết tính háu sắc của Po Romé, vua ở Huế bèn chọn công chúa đẹp nhất rồi giả làm người đi buôn vào đất Chiêm Thành. Danh tiếng cô nàng xinh đẹp đến tai Po Romé. Vua cho vời đến, vừa trông thấy mặt nàng là say mê, rước về làm vợ, tức là nàng Bia Út, hoàng hậu Út”.

Tác giả Hoàng Trọng Miên, trong cuốn “Việt Nam Văn Học Toàn Thư” cho rằng người đàn bà lấy vua Chiêm Thành Po Romé là nàng Ngọc Khoa.

Theo học giả Thái Văn Kiểm trong cuốn “Đất Việt Trời Nam” thì công chúa Ngọc Khoa đã lấy vua Chiêm Thành Po Romé.

Do đó ta có thể suy đoán rằng hoàng hậu Sômdach là công chúa Ngọc Vạn con của chúa Nguyễn Phúc Nguyên.

Để ca ngợi công ơn của hai công chúa Ngọc Vạn và Ngọc Khoa, Á Nam Trần Tuấn Khải có làm bài thơ sau:

Cảm Vịnh Hai Bà Ngọc Vạn Ngọc Khoa

Hồng Lạc ta đâu hiếm nữ tài
Nghìn xưa Trưng Triệu đã từng oai
Nói gương Khoa, Vạn, hai công chúa
Một sớm ra đi mở đất đai

Mối tình hữu nghị Việt Chiêm Miên
Thần xi mong sao được vững bền;
Chúa Sãi bao năm nhờ diệu kế,
Giữ miền Nam Á đặng bình yên.

Đời vốn quen dùng sức lửa binh,
Gây nhiều thảm họa khổ sinh linh.
Riêng đây ngọc lụa thay gươm giáo,
Trăm họ âu ca hưởng thái bình.

Cũng vì hạnh phúc của muôn nhân
Vì nước, vì nhà, xá quản thân.
Lá ngọc cành vàng coi nhẹ bổng,
Hiếu trung cho trọn đủ mười phân.

Những tiếc riêng cho phận nữ hài,
Đem thân giúp há nhường trai.
Vắng trang lịch sử, nào ai biết?

Người đã hy sinh vì giống nòi.

Tới nay kẻ đã mấy tình sương
Mượn bút quan hoài để biểu dương:
Bà Rịa, Phan Rang ngàn vạn dặm,
Công người rạng rỡ chốn quê hương.

Ngày nay chúng ta sống trên đất nước Việt Nam thân yêu, rộng lớn, miền Nam là nơi “làm chơi ăn thiệt”, “đất rộng, sông dài”, ruộng đồng “cò bay thẳng cánh”, thiết tưởng cũng nên nhắc đến công chúa Huyền Trân, công chúa Ngọc Khoa và công chúa Ngọc Vạn để tưởng nhớ và tri ân các công chúa đã có công lớn trong việc thắt chặt tình giao hảo với các láng bang cũng như trong công cuộc mở mang bờ cõi của dân tộc Việt Nam.

(trích trong "Quê Hương Hoài Niệm")